

Цел

3

Насърчаване равенството
между жените и мъжете
и овластяване на жените

	От 2001 г. до 2015 г.	В сравнение с ЕС
Конкретна цел 1	Премахване на диспропорцията между доходите на мъжете и жените	Близки нива на развитие
Конкретна цел 2	Осигуряване на участието на жените в управлението	Близки нива на развитие

1. ОПИСАНИЕ

Третата цел е обърната към преодоляването на половата неравнопоставеност. Адаптациата на тази цел за България предвижда постигането на две конкретни цели - социална и икономическа равнопоставеност на жените. За да постигне тези две конкретни цели, България следва да преодолее доходното неравенство между мъжете и жените, както и да увеличи участието на жените във вземането на решения и в управлението.

Конкретните адаптирани цели за България са приведени в таблица 3.

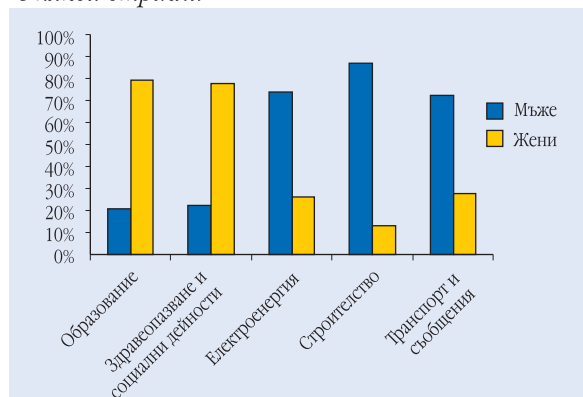
2. СТАТУС И ТЕНДЕНЦИИ

2.1 Неравнопоставеност в доходите

Проблемът за доходната неравнопоставеност на жените е сравнително ограничен за България, въпреки че жените като цяло са ангажирани в по-ниско платени дейности в сравнение с мъжете. Доходните различия между мъжете и жените в България са подобни на тези в страните - членки на ЕС. В Германия например жените получават 76% от доходите на мъжете, а в България съответно 72%. По този показател българските жени изпреварват жената от Люксембург (66%), Ирландия (68%), Австрия (67%) и Великобритания (69%), но изостават по отношение на жените във Франция (79%) и Швеция (86%).

Графика 6 представя заетостта на двата пола в някои икономически дейности. Жените преоблада-

Графика 6: Заетост на мъже и жени в някои отрасли

Източник: НСИ

*Наблюдение на работната сила, НСИ, юни 2002 г.

ват²⁷ в работната сила на ниско платени отрасли като образование (79% жени спрямо 21% мъже) и здравеопазване и социални дейности (78% жени спрямо 21 мъже). Напротив, мъжете са по-често заети във високо платените отрасли на електроенергията (74% мъже спрямо 26% жени), строителството (87% мъже спрямо 13% жени), транспорта и съобщенията (72% мъже спрямо 28% жени).

Жените често срещат пречки в професионалното си израстване (т.нар. стъклен таван) и много рядко биват назначавани на ръководни длъжности както в публичния, така и в частния сектор. Според оценки на “Международната асоциация на професионалните бизнес дами в България” жените са най-често представени на средните управленски нива и рядко заемат висши длъжности. Жените със собствен малък и среден бизнес през 2000 г. са 26%³³. През 2002 г. делът на жените работодатели с малък и среден бизнес е 25%, а на самонаетите жени - 37%³⁴.

Таблица 3: Конкретни цели и показатели по цел №3

НАСЪРЧАВАНЕ РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ЖЕНИТЕ И МЪЖЕТЕ И ОВЛАСТЯВАНЕ НА ЖЕНИТЕ		
	2000/2001	2015
Конкретна цел 1: Премахване на диспропорцията между доходите на мъжете и жените		
<i>Показател</i>		
1. Дял на заплатите на жените в заплатите на мъжете	72%	80%
Конкретна цел 2: Осигуряване на участието на жените в управлението		
<i>Показател</i>		
2. Дял на депутатските места, заемани от жени в парламента и общинските съвети	26% (2001)*	40%

Източник: Съвместна оценка на ЕС и МГСП на приоритетите в заетостта, октомври 2002

* Парламентарни избори 2001

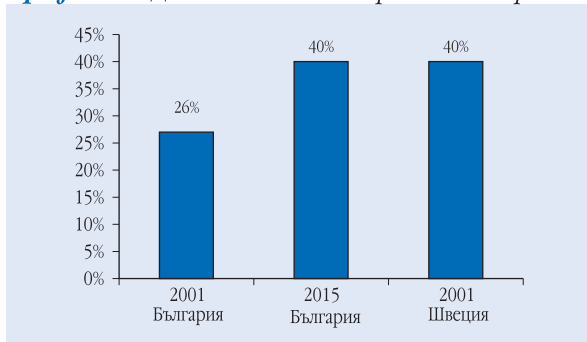
³³ Доклад за малките и средните предприятия, Агенция за малки и средни предприятия, 2000, стр. 69

³⁴ Наблюдение на работната сила, Заетост и безработица, НСИ, юни 2002 г.

2.2 Участие в управлението

В България преобладават нагласите³⁵, че мъжете и жените са еднакво представени в политиката и по-голямо участие на жените не е необходимо. Тези нагласи може да се дължат на рязкото повишаване на дела на жените в Народното събрание от 10,4% на парламентарните избори през 1997 г. на 26% на парламентарните избори от 2001 г. В обществото няма негативизъм към участието на жените в политиката, но няма и очаквания, че това участие ще направи управлението по-добро.

Графика 7: Дял на жените в Народното събрание

Източник: НСИ

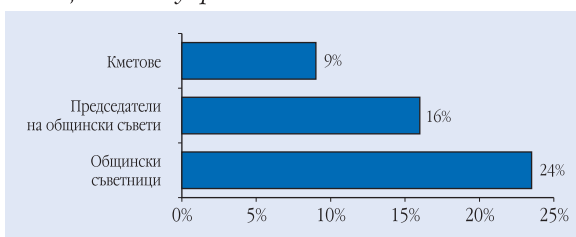
Делът на жените в настоящото, 39-о, Народно събрание (26%) е най-висок за последните 50 години, а в сравнение с предходното Народно събрание, жените са два пъти и половина повече. Делът на жените в парламентарната група на НДСВ надхвърля 38% процента, което прави политическото участие на жените в тази политическа партия близко до политическото участие на жените в шведския парламент (40.4% жени). В останалите големи парламентарни групи жените са приблизително толкова, колкото и в предишния състав на парламента – между 10% и 14%. В резултат на последните избори България изпреварва всички източноевропейски държави по показателя “жени в парламента”. След нея се нарежда Република Хърватия с 21.8%, докато останалите държави в региона имат парламенти с много по-малко жени.

Участието на жените в общинското управление (общинските съвети) е малко по-малко, отколкото в Народното събрание (24% срещу 26%, гра-

фики 8 и 9). Тези общински съвети обаче са избрани две години (местни избори 1999 г.) преди парламентарните избори (2001 г.), когато жените депутати са 10.4%. Като цяло участието на жените в управлението под формата на избираеми позиции (в Народното събрание и общинските съвети) през последните години нараства.

От значение е как жените влизат в управлението – дали те са назначени в партийните листи или са избрани пряко. Според данните от графики 8 и 9 жените са сравнително конкурентни участници в политиката, ако са номинирани чрез пропорционални партийни листи или чрез административни назначения. Жените са сравнително добре представени в залите на пропорционално съставените Народно събрание и общински съвети. Те заемат и добри позиции на втора линия като заместници на председатели и кметове. Това може да бъде и свидетелство за професионалната компетентност на жените, защото заместническите постове са често експертни позиции, които са по-непреходни от политическите.

Графика 8: Участие на жените в общинското управление

Източник: Женски альянс за развитие

Графика 9: Участие на жените в държавното управление

Източник: Министерски съвет, Народно събрание

⁴¹ Национално проучване на НЦИОМ, 2001

Въпреки това ключовите постове в законодателната и административната власт са заети много по-често от мъже, отколкото от жени. Така например, въпреки че 17 от 20-те комисии в настоящото Народно събрание се ръководят от представители на НДСВ и въпреки че близо 40 на сто от депутатите от тази група са жени, има само две жени начело на парламентарни комисии. Делът на жените министри е също нисък. В сегашния парламент има една-единствена жена - депутат от етническите малцинства.

През последните две години нараства вероятността на жените да стигнат до ключови позиции, на които се вземат важни политически решения. По данни от март 2003 г.⁴² 52,6% от запитаните отговарят, че при равни други условия биха гласували за жена - кандидат за президент, а 72,6% за жена - кандидат за народен представител.

3. ПОЛИТИКИ ПО ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Целите предполагат запазване и постепенно увеличаване на икономическата равнопоставеност на жените и тяхното пълноценно участие в управлението на страната.

Постигането на тези цели може да бъде основано на административни мерки, като например въвеждането на неутрални квотни системи, които не допускат един от двата пола да бъде представен по-малко от другия. Българското общество обаче не изглежда готово да приеме подобни мерки. Едва 13% от българските граждани подкрепят подобни промени през 2001 г.⁴³ Квотното представяне би изисквало сериозни промени в законодателството, които по своята същност биха ограничили свободния вот на избирателите. Идеята за квотно представителство се приема също така със значителни резерви от самите народни представители⁴⁴ (зако-

нопроектът за равните възможности на мъжете и жените е отхвърлен през април 2002 от Народното събрание). По-вероятно е стимулирането на участието на жените в управлението да остане отговорност на самите политически партии.

Изработването на политики и механизми за равни възможности на двата пола е изискване за присъединяване на страната към ЕС. Такива политики могат да бъдат основани на:

1. Стимулиране на политическата чувствителност към равнопоставеността на половете
2. Изграждане на институция, отговорна за въпросите на равнопоставеността на половете
3. Проследяване на показатели за равното третиране на мъжете и жените
4. Отчитане на постигнатото ниво на равнопоставеност на половете в България.

⁴² Представително проучване на НЦИОМ

⁴³ НЦИОМ, 2001

⁴⁴ По данни от изследване на НЦИОМ сред депутатите, 2001